

Vážená paní Niederlová, vážení smuteční hosté,

přišli jsme se rozloučit s naším kamarádem, spolupracovníkem a učitelem, profesorem Jiří Niederlem, znamenitým vědcem, obětavým vysokoškolským pedagogem, nadšeným popularizátorem vědy a zdatným vědním politikem a diplomatem. Dovolte mi při této smutné příležitosti připomenout několik střípků z jeho bohaté činnosti.

Jirka byl o devět let starší než já a tak, když jsem na podzim roku 1972 přišel do Fyzikálního ústavu jako mladý aspirant, byl on již vyzrálým teoretikem s rozsáhlými mezinárodními zkušenostmi.

Moje první vzpomínky na něj jsou spojeny s řadou mezinárodních konferencí, které Jirka v sedmdesátých letech pořádal v Liblicích a Bechyni a kam přijížděli významní zahraniční teoretikové. Účast na těchto konferencích pomáhala nám začínajícím fyzikům překonávat hendikep způsobený tehdy velmi omezenou možností cestovat a získávat tolik potřebné zahraniční zkušenosti a kontakty. A protože jsem později některé z těchto konferencí Jirkovi pomáhal organizovat, vím velmi dobře jak pečlivě a do detailu Jirka promýšlel jejich program, vědecký i kulturní.

Moje druhá vzpomínka na Jiřího Niederleho je spojena s událostmi krátce po listopadu 89. Společně se Svatoplukem Krupičkou a Vladimírem Dvořákem byl Jirka motorem rychlé a radikální změny poměrů ve Fyzikálním ústavu. Díky nekompromisnímu postoji Občanského fóra Fyzikálního ústavu, jehož byl Jirka mluvčím, se již v polovině prosince 1989 stal Svatopluk Krupička novým ředitelem a Jirka jeho zástupcem, jímž byl po dva roky. Dnes je obtížné docenit obrovskou odpovědnost, kterou na sebe nové vedení Fyzikálního ústavu vzalo, tím spíše, že s řízením tak velké a složité organizace nikdo z nich neměl zkušenosti. Přesto Svatopluk Krupička s Jiřím Niederlem a svými spolupracovníky během krátké doby provedli zásadní organizační a personální opatření, které rozhodujícím způsobem ovlivnily další rozvoj Fyzikálního ústavu.

A třetí vzpomínka se týká role, kterou Jiří Niederle sehrál při vstupu České a Slovenské federativní republiky a o po rozdělení státu počátkem rok 1993 znovu i České republiky do Evropského střediska fyziky částic CERN. Bez nadsázky lze říci, že za velmi rychlý a bezproblémový vstup do této mezivládní organizace vděčíme právě jemu. A přitom záležitost nebyla jednoduchá. Nešlo jen o to, přesvědčit tehdejší vládu o užitečnosti vstupu do CERN, i když tento krok vyžadoval nalezení nemalé částky na členský poplatek, ale bylo také třeba přesvědčit tehdejší vedení CERN, že jsme na vstup po odborné a personální stránce připraveni. V obou případech sehrál Jirka klíčovou roli.

Tato skutečnost přirozeně vyústila v jeho jmenování předsedou Výboru pro spolupráci České republiky s CERN a představitelem České republiky v Radě CERN, nejvyšším orgánu této mezivládní organizace. Obě tyto funkce Jirka zastával až do jara letošního roku, kdy mu postupující nemoc znemožnila je nadále vykonávat.

Nestačilo ovšem do CERN jen vstoupit, ale bylo třeba také zajistit i prostředky na účast našich fyziků ve výzkumném programu CERN, bez níž by členství v CERN nemělo smysl. Na tom, že se tyto prostředky již od poloviny 90. let daří získávat, má Jirka díky respektu, který si získal jako předseda Výboru pro spolupráci s CERN na MPO a MŠMT, lví podíl.

O uznání, který si Jiří Niederle získal v CERN svědčí skutečnost, že byl v letech 1996 a 1998 zvolen Viceprezidentem Rady CERN. A také ovšem obsah množství projevů soustrasti, které Výbor pro spolupráci s CERN v uplynulých dnech dostal od Generálního ředitele CERN, předsedy Rady CERN, vedoucích řady experimentů a dalších nejvyšších funkcionářů CERN. A také od Herwiga Schoppera, rodáka z Lanškrounu a Generálního ředitele CERN v osmdesátých letech, který Jirku dobře znal. Jeho slovy na adresu zesnulého bych chtěl své vzpomínky zakončit:

Jeho příspěvek k práci Evropské fyzikální společnosti a zvláště jeho zásluhy o vstup České republiky do CERN zůstanou na vždy v paměti.

Milý Jirko, za toto i mnoho dalšího budeme na Tebe my, Tví kamarádi, spolupracovníci a žáci s vděčností vzpomínat.